

VARDAŽODŽIŲ, ĮVARDŽIŲ IR JŲ GRAMATINIŲ FORMŲ VARTOJIMAS LIETUVIŲ KALBOS STILIUOSE

Vida Žilinskiene

Mykolo Romerio universitetas, Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva

Dabar, kai lietuvių kalbos vaidmuo informacinėje visuomenėje yra gana svarbus (Vyriausybė yra patvirtinusi Lietuvių kalbos informacinėje visuomenėje 2000–2006 programą; dėl narystės Europos Sąjungoje dokumentai, labiau paplitusios programos yra ar bus verčiamos į lietuvių kalbą ir pan.), kai nuolat susiduriama su vertimo problemomis, statistinis lietuvių kalbos, atskirų jos stilių ar net vieno stiliaus tam tikros teminės grupės tekstų tyrimas tampa vis svarbesnis. Tai visų pirma taikytina statistiniams atskirų kalbos lygmenų (leksikos, morfologijos, žodžių darybos) tyrimams.

Lietuvių kalbos mokslinio, dalykinio, publicistinio ir beletristinio stilių tekstuose vartojamos kalbos dalys ir pagrindinės jų gramatinės formos atskirai jau yra aptartos (Žilinskiene, 2002; Žilinskiene, 2003), dabar svarbu palyginti, kokių kalbos dalių ir jų gramatinių formų vartojimas sutampa lyginamų stilių tekstuose, o kokių skiriasi priklausomai nuo tekstų stiliaus, nes tik lyginimas gali geriausiai parodyti tikrą padėtį. Toks lyginimas visiškai korektiškas, kadangi bus naudojama kompiuteriniais mokslinio, dalykinio, publicistinio ir beletristinio stilių dažniniais žodynais (Grumadiene, Žilinskiene, 1996), parengtais pagal tą pačią metodiką (apie tai plačiau žr. Grumadiene, Žilinskiene, 1997) iš tokios pačios apimties (300 000 žodžių pavartojimų) 1990–1995 m. Lietuvoje išleistų tekstų. Lyginimas įdomus ir tuo požiūriu, kad minėtus stilius mes suvokiame kaip skirtingus: moksliniams ir dalykiniams tekstams pirmiausia būdinga komunikatyvinė funkcija, jų stilistinės ypatybės yra dalykinis tikslumas, oficialumas, glaustumas, aiškumas ir pan., beletristinių stilių laikome įdomesniu, laisvesniu, jo tekstams būdingas individualumas, emociingumas, vaizdingumas, o publicistinis stilius yra tarsi tarp beletristinio ir dalykinio bei mokslinio stilių, nes publicistikos tekstai pasižymi ir komunikatyvinėmis, ir ekspresyvinėmis funkcijomis.

Šio darbo tikslas – palyginti vardažodžių, įvardžių ir jų gramatinių formų vartojimą lyginamų stilių tekstuose, aptarti vartojimo skirtumus ir tapatumus. Pirmiausia pažiūrėkime, kaip tos kalbos dalys atrodo greta kitų kalbos dalių (1 lentelė).

1 lentelė. Kalbos dalių vartojimas moksliniame, dalykiniame, publicistiniame ir beletristiniame stiliuose

Kalbos dalis	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Daiktavardis	121 696	43,73	126 520	45,27	109 724	38,54	85 908	29,01
Būdvardis	32 806	11,79	22 462	8,04	20 175	7,09	17 190	5,80
Įvardis	18 899	6,79	22 438	8,03	27 346	9,61	36 621	12,37
Skaitvardis	2 863	1,03	2 778	1,00	3 695	1,30	3 174	1,07
Veiksmažodis	50 958	18,31	54 491	19,50	59 814	21,01	73 777	24,91
Prieveiksmis	11 753	4,22	9 817	3,51	16 541	5,81	20 963	7,08
Jungtukas	21 247	7,63	23 706	8,48	22 973	8,07	24 935	8,42
Prielinksnis	12 073	4,34	12 354	4,42	14 272	5,01	17 388	5,87
Dalelytė	5 963	2,14	4 629	1,66	9 806	3,44	14 845	5,01
Jaustukas	48	0,02	299	0,11	328	0,12	1 087	0,37
Ištiktukas	5	0,002	11	0,005	13	0,005	279	0,09

Iš šios lentelės duomenų matome: 1) vardažodžiai moksliniuose, dalykiniuose, publicistiniuose ir beletristiniuose tekstuose atitinkamai užima 63,34%, 62,34%, 56,54% ir 48,25%; tai lemia daiktavardžių, būdvardžių ir įvardžių vartojimas; 2) visų keturių stilių tekstuose dažniausiai vartojama kalbos dalis – daiktavardis, t. y. visų stilių tekstams būdinga daiktavardiška kalba, tik beletristikoje daiktavardžių trečdaliu mažiau nei dalykiniuose ar moksliniuose stilių tekstuose, o publicistikos tekstai šiuo požiūriu užima tarsi tarpinę padėtį; 3) lyginamų stilių tekstuose antra pagal vartojimą kalbos dalis – veiksmažodis; veiksmažodžių, atvirkščiai nei daiktavardžių, daugiausia beletristikoje, mažiausia moksliniuose tekstuose, tačiau atskirų stilių tekstuose veiksmažodžių vartojimas tarpusavy skiriasi mažiau nei daiktavardžių; 4) visų stilių žodyno įvairovę daugiausia lemia dvi pačios dažniausios kalbos dalys – daiktavardis ir veiksmažodis; 5) skiriasi būdvardžių vartojimas, jų daugiausia moksliniuose¹ tekstuose, o mažiausia beletristiniame stiliuje; 6) įvardžių, atvirkščiai negu

¹ Kaip matome, šie rezultatai atitinka A. Bitinienės (žr. Bitinienė, 1995, p. 11–19) padarytą išvadą, kad moksliniame stiliuje teksto informatyvumą, be daiktavardžio, didina ir būdvardis, t. y. abi šios kalbos dalys padeda perteikti faktinę informaciją.

būdvardžių, mažiausiai vartojama moksliniuose tekstuose ir beveik dukart daugiau beletristikos tekstuose; 7)rieveiksmių, kaip ir veiksmažodžių, daugiausia rasta beletristikos tekstuose, mažiausia – dalykiniuose tekstuose; 8) lyginamų stilių tekstuose skaitvardžių vartojama vienodai mažai²; 9) tarnybinės kalbos dalys, kurių skirtingų žodžių (ne žodžių pavartojimų) rasta tik po keliasdešimt visų stilių tekstuose, t. y. kurie sudaro labai nedidelę žodyno dalį, užima 14,11% mokslinio, 14,56% dalykinio, 16,52% publicistinio ir 19,30% beletristinio stiliaus tekstų; 10) apskritai visų kalbos dalių vartojimo požiūriu moksliniai ir dalykiniai tekstai yra artimiausi, nuo jų labiausiai nutolusi beletristika, o publicistika užima tarpinę padėtį. Taigi tų stilių tekstuose, kurių kalba laikoma vaizdingesne, emocingesne, daugiau vartojama veiksmažodžių,rieveiksmių, įvardžių, dalelyčių, prielinksnių, o tiems tekstams, kuriems svarbu perteikti faktinę informaciją, būdingas dažnesnis daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas.

Daiktavardžio vartojimas lyginamų stilių tekstuose jau išsamiai aptartas (Žilinskienė, 2005). Panagrinėkime kitų vardažodinių kalbos dalių vartojimo tapatumus ir skirtumus, pirmiausia būdvardžio formų vartojimą.

Kaip minėta, būdvardžių vartojimas lyginamų stilių tekstuose skiriasi. Moksliniuose tekstuose būdvardžių yra du kartus daugiau nei beletristikos tekstuose, o dalykiniuose ir publicistikos tekstuose būdvardžių vartojimas skiriasi nedaug. Peržiūrėjus mokslinių tekstų imtis nesunkiai galima rasti tokių sakinių, kuriuose yra po kelis būdvardžius, teikiančius faktinę informaciją. Pvz.: *Ši lygtis yra idealiųjų dujų kinetinės teorijos pagrindinė lygtis. Tautinių aspiracijų ir tautinės simbolikos ignoravimas gerokai atšaldė gausios inteligentijos simpatijas naujai valdžiai. Mechaninę virpamąją sistemą veikiančios išorinės ir vidinės jėgos yra labai įvairios.*

Paanalizuokime pačius dažniausius atskirų stilių būdvardžius (2 lentelė). Palyginus pateiktus būdvardžius iškart akivaizdžiai matyti, kad mokslinio stiliaus dažniausiems būdvardžiams būdingas didesnis dažnis, o beletristikos – mažesnis. Taip pat galima pastebėti būdvardžių darybos skirtumą, t. y. tarp dvidešimties dažniausių beletristikos būdvardžių yra tik vienas priesagos *-inis,-ė* vedinys, o tarp kitų stilių dažniausių būdvardžių tokių vedinių yra daugiau. Tarp dažniausių mokslinio stiliaus būdvardžių yra ir du priesagos *-ingas,-a* vediniai. Šios dažniausiems būdvardžiams būdingos tendencijos dar labiau pasireiškia tarp skirtingų stilių vidutinio ir mažo dažnio būdvardžių.

Kaip žinoma, būdvardžiu yra reiškiamas daikto ypatybė, todėl sakinyje būdvardis jungiamas su daiktavardžiu (kartais su daiktavardį pavaduojančiu įvardžiu). Kadangi būdvardis, atliekantis pažyminio ar vardinės tarinio dalies funkciją, visada yra derinamas su daiktavardžiu, tai galima tikėtis, kad būdvardžio gramatinių formų vartojimas bus artimas daiktavardžio formų vartojimui. Priminsime, kad daiktavardžio giminių formų vartojimas lyginamų stilių tekstuose nuo stiliaus visiškai nepriklauso (Žilinskienė, 2005). Būdvardžio giminių formų vartojimas skirtingų stilių tekstuose šiek tiek skiriasi (3 lentelė).

Labiausiai pastebimi bevardės giminės (priešinamos vyriškajai ir moteriškajai giminei pagal sintaksines funkcijas ir reikšmės pobūdį) vartojimo skirtumai, t. y.

² Kaip įprasta sudarant dažninius žodynus, fiksuoti tik žodžiais parašyti skaitvardžiai, o arabiškais ar romėniškais skaitmenimis parašyti skaitvardžiai pateko tik į statistinės struktūros aprašą.

2 lentelė. **Dažniausi mokslinių, dalykinių, publicistinių ir beletristinių tekstų būdvardžiai**

Eil. nr.	Mokslinis stilius	Dalykinis stilius	Publicistinis stilius	Beletristinis stilius
1.	didelis,-ė 771 ³	aukštas,-a 750	didelis,-ė 507	didelis,-ė 460
2.	įvairus,-i 561	valstybinis,-ė 688	naujas,-a 470	geras,-a 416
3.	pagrindinis,-ė 440	administracinis,-ė 541	geras,-a 368	senas,-a 299
4.	naujas,-a 436	pagrindinis,-ė 480	svarbus,-i 305	mažas,-a 288
5.	svarbus,-i 414	politinis,-ė 421	aukštas,-a 282	naujas,-a 256
6.	bendras,-a 371	bendras,-a 414	politinis,-ė 253	tikras,-a 255
7.	mažas,-a 334	didelis,-ė 349	įvairus,-i 251	gražus,-i 245
8.	socialinis,-ė 297	naujas,-a 337	sunkus,-i 244	baltas,-a 239
9.	atskiras,-a 266	tarptautinis,-ė 336	mažas,-a 220	ilgas,-a 208
10.	skirtingas,-a 251	konstitucinis,-ė 267	valstybinis,-ė 209	jaunas,-a 183
11.	tikras,-a 214	įvairus,-i 259	senas,-a 197	juodas,-a 165
12.	būdingas,-a 210	ekonominis,-ė 257	tikras,-a 180	paskutinis,-ė 163
13.	aukštas,-a 208	atskiras,-a 249	jaunas,-a 178	sunkus,-i 156
14.	lygus,-i 187	socialinis,-ė 247	bendras,-a 174	svarbus,-i 137
15.	mokslinis,-ė 185	svarbus,-i 246	ekonominis,-ė 153	raudonas,-a 136
16.	politinis,-ė 184	visuomeninis,-ė 199	tarptautinis,-ė 149	gyvas,-a 129
17.	pastaras,-a 170	konkretus,-i 198	pagrindinis,-ė 142	tuščias,-ia 126
18.	ekonominis,-ė 163	specialus,-i 173	didis,-i 141	keistas,-a 124
19.	geras,-a 157	techninis,-ė 155	pastaras,-a 140	aukštas,-a 123
20.	specialus,-i 151	materialinis,-ė 152	paskutinis,-ė 128	panašus,-i 115

3 lentelė. **Būdvardžio giminių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Būdvardžio giminės	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vyriškoji	18 200	55,48	11849	52,75	10795	53,51	9 872	57,43
Moteriškoji	14 067	42,88	10190	45,37	8253	40,91	6 002	34,92
Bevardė	539	1,64	423	1,88	1127	5,59	1 316	7,65

³ Šioje lentelėje ir toliau tekste ar lentelėse skaičius po žodžio rodo jo vartojimo dažnį atitinkamo stiliaus tekstuose.

4 lentelė. **Būdvardžio skaičių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Būdvardžio skaičiai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vienaskaita	18 716	58,00	13240	60,08	12037	63,19	11 119	70,05
Daugiskaita	13 551	42,00	8799	39,92	7011	36,81	4 755	29,95

publicistikos ir beletristikos tekstuose šios giminės formos užima jau pastebimą dalį. Kita vertus, beletristikoje bevardės giminės formų vartojimas tarytum padidėjęs moteriškosios giminės formų sąskaita. Beletristikos tekstuose dažniausiai pavartota šių būdvardžių bevardė giminė: *(ne)aičku* 92, *(ne)sunku* 89, *(ne)svarbu* 87, *(ne)keista* 54, *(ne)įdomu* 42, *(ne)gera* 39, *(ne)gražu* 36, *(ne)maža* 29, publicistikos tekstuose – *(ne)sunku* 145, *(ne)aičku* 119, *(ne)svarbu* 83, *(ne)įdomu* 45.

Tiriant daiktavardžių skaičių vartojimą buvo rasta, kad visų keturių stilių tekstuose vienaskaitos formos vartojamos dažniau už daugiskaitos formas ir kad skirtingų stilių tekstuose jų vartojimas skiriasi nedaug (Žilinskienė, 2005). Visgi tam tikrų skirtumų pateiktoje lentelėje buvo galima matyti, t. y. moksliniuose tekstuose vienaskaitos formų mažiau, beletristikos – daugiau, o daugiskaitos formų atvirkščiai. Šie skirtumai jau aiškiau pastebimi (4 lentelė) lyginant būdvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos formų vartojimą skirtingų stilių tekstuose – mokslinio stiliaus tekstuose daugiskaitos formos vartojamos gerokai dažniau negu beletristikos tekstuose. Be to, tik beletristikoje daiktavardžio ir būdvardžio skaičių formų vartojimo santykis yra artimas, o kitų stilių tekstuose tarp daiktavardžio ir būdvardžio skaičiaus formų vartojimo jau yra skirtumų – būdvardžių vienaskaita vartojama rečiau nei daiktavardžių vienaskaita. Viena iš priežasčių, kodėl beletristikoje daugiau vartojama vienaskaitos formų nei kituose stiliuose, gali būti tiesioginė kalba. Peržiūrėjus beletristikos tekstų tiesioginės kalbos intarpus, matyti, kad veikėjas dažniausiai kalba apie kokį nors vieną daiktą, įvykį, žmogų ar pan. Pvz.:

– *Ne, ne, – purto galvą Reke. – Ne. Čia paini istorija... Ana gimė Vismare, puikiam mieste. [...] Ji prisirišo prie mažo miestelio... Sodietiška tyla ir ramybė įsigėrė jai į kraują...*⁴

– *Trumpai šnekant, jis buvo vienos stotelės budėtojas. Sveikas, jaunas, vedęs, turėjo dukrą...*

– *Na?*

⁴ P. Dirgėla, *Joldijos jūra*, Vilnius: Vaga, 1987, p. 257.

– *Va, tokį pat sekmadienio vakarą išėjo pasitikti keleivinio traukinio, žiūri – vikšrinis traktorius ant bėgių!*⁵

– *Reikia kietesnės rankos, – sako ji. – Šiandien pasirodė, kad Pauga nevertas didelio pasitikėjimo, o tokius kaip Gelažius seniai reikėjo šaudyti vietoje. Pačiu laiku sugrižai, Adomai!*⁶

Panagrinėjus būdvardžio linksnių vartojimą (5 ir 6 lentelės) aiškiai matyti, kad ir būdvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos linksniai, kaip ir daiktavardžių, pagal vartojimo dažnį pasiskirsto į pagrindinę (kilmininko, vardininko, galininko) ir periferinę (vietininko, įnagininko ir naudininko) grupes (išskyrus šauksmininką). Pagrindinė linksnių grupė tekstuose užima: moksliniuose – vns. 82,63%, dgs. 82,65%, dalykiniuose – vns. 82,93%, dgs. 82,77%, publicistikoje – vns. 84,60%, dgs. 83,84%, beletristikoje – vns. 84,83%, dgs. 81,64%.

5 lentelė. **Būdvardžio vienaskaitos linksnių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Būdvardžio linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vardininkas	6 406	34,23	4278	32,31	4783	39,74	5 246	47,18
Kilmininkas	6 066	32,41	4619	34,89	3105	25,80	1 905	17,13
Galininkas	2 992	15,99	2083	15,73	2294	19,06	2 282	20,52
Įnagininkas	1 667	8,91	942	7,11	925	7,68	983	8,84
Vietininkas	903	4,82	668	5,05	545	4,53	388	3,49
Naudininkas	672	3,59	641	4,84	374	3,11	265	2,38
Šauksmininkas	10	0,05	9	0,07	11	0,09	50	0,45

Taigi trys pagrindiniai linksniai sudaro nuo 82% iki 85% visų būdvardžių linksnių. Lygiai tokie patys skaičiai buvo gauti suskaičiavus tris dažniausius daiktavardžių linksnius (plg. Žilinskienė, 2005). Tačiau, paanalizavus kiekvieno iš linksnių vartojimą, skirtumų galima pastebėti: labiausiai skiriasi vardininko ir kilmininko vartojimas beletristikos tekstuose lyginant su mokslinių ir dalykinių tekstų šiais linksniais, o publicistika užima tarpinę padėtį. Be to, beletristikos tekstuose labai dažnai vartojamas vardininkas, tiek vienaskaitos, tiek daugiskaitos, o kitų stilių tekstuose vardininko mažiau ir čia daugiskaitos vardininkas netgi retesnis už daugiskaitos kilmi-

⁵ K. Saja, *Rinkiniai raštai*, Vilnius: Vaga, 1990, t. 2, p. 242.

⁶ J. Avyžius, *Sodybų uštėjimo metas*, ketvirta knyga, Vilnius: Vaga, 1989, p. 110.

6 lentelė. Būdvardžio daugiskaitos linksnų vartojimas lyginamų stilių tekstuose

Būdvardžio linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vardininkas	4 136	30,52	2454	27,89	2252	32,12	1 857	39,05
Kilmininkas	4 962	36,62	3215	36,54	2331	33,25	1 103	23,20
Galininkas	2 102	15,51	1614	18,34	1295	18,47	922	19,39
Įnagininkas	1 196	8,83	687	7,81	626	8,93	691	14,53
Vietininkas	657	4,85	420	4,77	244	3,48	100	2,10
Naudininkas	498	3,68	409	4,65	261	3,72	78	1,64
Šauksmininkas	–	–	–	–	2	0,03	4	0,08

ninką. Tai, be abejo, susiję su šių linksnų sintaksinėmis funkcijomis ir pirmiausia su prielinksninėmis kilmininko konstrukcijomis. Tą rodo labai dideliu dažniu pasižymintys prielinksniai: *iš* – 7347, *nuo* – 3813, *dėl* – 2637, *prie* – 2192, *iki* – 1798, *ant* – 1673, *be* – 1427, *tarp* – 1082. Iš periferinių linksnų grupės visų stilių tekstuose dažniausiai vartojamas įnagininkas.

Taigi apibendrinus būdvardžio giminės, skaičiaus ir linksnų formų vartojimą, galima teigti, kad jis gana artimas daiktavardžio atitinkamų formų vartojimui.

Kaip žinome, būdvardis gal turėti įvardžiuotinių formų, kurios žymi ne tik daikto ypatybę, bet ir nurodo, kad tas daiktas žinomas. Galima būtų tikėtis, kad daugiausia įvardžiuotinių formų bus rasta mokslinio stiliaus tekstuose, nes šios formos būdingos sudėtiniais terminams. Paprastųjų ir įvardžiuotinių būdvardžio formų vartojimas pateiktas 7 lentelėje.

Kaip matyti iš lentelės, lyginamų stilių tekstuose akivaizdus įvardžiuotinių formų vartojimo skirtumo nėra, moksliniai tekstai niekuo neišsiskiria. Galima paminėti būdingesnes mokslinių tekstų būdvardžių įvardžiuotines formas, sudarančias sudėtinus terminus: *bendrasis vidaus produktas*, *elementarioji dalelė*, *(ne)sveikasis skaičius*, *sunkusis metalas*, *viešoji nuomonė* ir kt., tačiau jos pasitaikė nuo kelių iki keliolikos kartų. Visgi reikia paminėti, kad ir mokslinio, ir dalykinio stiliaus tekstuose yra labai daug priesagos *-inis,-ė* būdvardžių (Žilinskienė, 2004, p. 135–142), iš kurių, kaip žinoma, įvardžiuotinės formos nedaromos. Kaip matyti iš tirtų tekstų, įvardžiuotiniai būdvardžiai daug dažniau buvo pavartoti pabrėžiamąja reikšme. Šiek tiek didesnis įvardžiuotinių formų vartojimas publicistikoje sietinas su konkrečiais būdvardžiais *pastaras* ir *didis* – pirmas iš jų buvo pavartotas vien įvardžiuotinėmis

7 lentelė. **Būdvardžio formų vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Būdvardžio formos	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Paprastoji	30005 ⁷	92,99	20065	91,04	17303	90,84	14838	93,48
Įvardžiuotinė	2262	7,01	1974	8,96	1745	9,16	1035	6,52

8 lentelė. **Būdvardžio laipsnių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Būdvardžio laipsniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Nelyginamasis	30741	93,71	20889	93,00	18345	90,92	15 975	92,93
Aukštesnysis ⁸	1328	4,05	730	3,25	817	4,04	634	3,68
Aukščiausiasis	737	2,25	843	3,75	1014	5,03	581	3,38

formomis, o antro rastos tik kelios paprastosios formos. Kiti būdvardžiai, kurie šiek tiek dažniau vartojami įvardžiuotinėmis formomis, yra: *aukštas, geras, mažas, naujas, vyresnis*.

Būdvardžio laipsnių formos pateiktos 8 lentelėje, iš kurios duomenų, kaip ir

⁷ Čia yra tik vyriškųjų ir moteriškųjų būdvardžių formų kiekis (neįskaičiuotos bevardės giminės formos)

⁸ Aukštesniojo laipsnio formos laikytos aukštesniojo laipsnio variantais; jų buvo tik dvi publicistikoje ir po vieną moksliniuose ir beletristikos tekstuose.

reikėjo tikėtis, aiškiai matyti, kad visų stilių tekstuose aukštesnysis ir aukščiausiasis laipsniai tesudaro tik po kelis procentus.

Kaip žinome, skirtingai nuo daiktavardžių ar būdvardžių, įvardžiai nereiškia nurodomųjų daiktų ar ypatybių konkretaus turinio, jų neįvardija. Įvairiuose sakiniuose tas pats įvardis gali nusakyti vis kitokius daiktus ar ypatybes, todėl įvardžių nėra daug ir daugelis iš jų labai dažnai vartojami. Tuo įvardžiai panašūs į tarnybines kalbos dalis; prielinksnių ir jungtukų taip pat yra nedaug, bet jie irgi labai dažnai vartojami tekstuose. Iš 1 lentelės duomenų matyti, kad skirtingų stilių tekstuose įvardžių vartojama nevienodai: mažiausia jų yra moksliniuose tekstuose, o daugiausia – beletristikoje. Galime manyti, kad beletristikoje, kur daugiau dialogų, trumpesni sakiniai, įvardžių dažnesnis vartojimas yra susijęs su tuo, kad čia padidėjęs tam tikrų reikšmių įvardžių (pvz., *tų*, kurie eina kitų kalbos dalių pakaitalais) vartojimas. Jei palyginsime tokių įvardžių (pvz.: *jis, tas, toks* ir kt.) dažnį skirtingų stilių tekstuose (9 lentelė), tai matysime, kad jų dažnis beletristikoje tikrai didesnis nei kitų stilių tekstuose. Taip pat akivaizdu, jog nuo mokslinių tekstų artėjant link beletristikos visų įvardžių dažnis didėja. Be to, iš lentelės irgi matyti, kad visų stilių tekstuose tarp dvidešimties dažniausių įvardžių daug tų pačių žodžių ir kad tarpu-

9 lentelė. **Dažniausi mokslinių, dalykinių, publicistinių ir beletristinių tekstų įvardžiai**

Eil. nr.	Mokslinis stilius	Dalykinis stilius	Publicistinis stilius	Beletristinis stilius
1.	jis (jį, jie, jos) 4692	jis (jį, jie, jos) 4461	jis (jį, jie, jos) 5830	jis (jį, jie, jos) 9634
2.	tas,-a 2783 (iš jų <i>tai</i> 1102)	tas,-a 3109 (iš jų <i>tai</i> 1400)	tas,-a 2846 (iš jų <i>tai</i> 1599)	aš (mes) 4580
3.	šis,-i 2138	kuris,-i 2198	aš (mes) 2600	tas,-a 3972 (iš jų <i>tai</i> 1500)
4.	kuris,-i 2054	šis,-i 2125	kuris,-i 1944	kas 2136
5.	kitas,-a 1134	kitas,-a 1742	šis,-i 1716	tu (jūs) 1929
6.	visas,-a 1087	aš (mes) 1419	visas,-a 1530	visas,-a 1663
7.	toks,-ia 923	visas,-a 1143	savo 1462	savo 1428
8.	savo 625	savo 775	kas 1117	kuris,-i 1298
9.	pats,-i 498	toks,-ia 765	toks,-ia 1072	toks,-ia 1105
10.	aš (mes) 426	kas 607	kitas,-a 1066	kitas,-a 1061
11.	kiekvienas,-a 363	tu (jūs) 462	tu (jūs) 622	pats,-i 963
12.	kas 308	kiekvienas,-a 453	pats,-i 602	mano 694
13.	keli 253	koks,-ia 332	koks,-ia 437	koks,-ia 682
14.	kai kuris,-i 234	vienas,-a 274	niekas 328	niekas 605
15.	vienas,-a 223	pats,-i 261	mano 326	šis,-i 604
16.	koks,-ia 187	tam tikras,-a 251	vienas,-a 321	viskas 543
17.	savęs 107	šitas,-a 186	kiekvienas,-a 302	savęs 496
18.	kitoks,-ia 105	tas pats,-i 177	viskas 297	kažkas 349
19.	tas pats,-i 101	kai kuris,-i 153	savęs 258	šitas,-a 288
20.	bet kuris,-i 73	keli,-ios 140, kitoks,-ia 140	joks,-ia 236	keli,-ios 287

savy vienodžiausi mokslinių ir dalykinių tekstų įvardžiai (18 tų pačių) bei publicistikos ir beletristikos įvardžiai (taip pat 18 tų pačių). Reikia paminėti ir tai, kad šie dvidešimt dažniausių įvardžių sudaro labai didelę dalį visų atitinkamų stilių tirtuose tekstuose pavartotų įvardžių: moksliniuose tekstuose – 96,91%, dalykiniuose – 94,36%, publicistikoje – 91,10% ir beletristikoje – 93,71%.

Žinome, kad dauguma būdvardiškujų įvardžių, skaitvardiškieji įvardžiai ir daiktavardiškasis įvardis *jis, ji* turi giminės kategoriją, yra kaitomi giminėmis. Dėl kaitymo giminėmis šie įvardžiai vadinami gimininiais, nors jie ir skiriasi tuo, kad būdvardiškieji ir skaitvardiškieji įvardžiai derinami gimine su daiktavardžiu, o *jis, ji* giminė priklauso nuo gramatinės giminės to daiktavardžio, kurio reiškiamą daiktą šis įvardis nurodo. Gimininių įvardžių giminių formų vartojimas nagrinėjamų stilių tekstuose pateiktas 10 lentelėje.

10 lentelė. Gimininių įvardžių giminių vartojimas lyginamų stilių tekstuose

Giminės	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vyriškoji	10899	60,82	12073	62,12	14008	64,15	17195	66,35
Moteriškoji	5743	32,05	5892	30,32	6078	27,83	7055	27,22
Bevardė	1279	7,14	1472	7,57	1751	8,02	1666	6,43

Kaip rodo 10 lentelės duomenys, lyginamų stilių tekstuose dažniau vartojama įvardžių, kaip ir daiktavardžių bei būdvardžių, vyriškoji giminė. Visų stilių tekstų įvardžių bevardės giminės vartoseną daugiausia lėmė forma *tai* (plg. su 9 lentelės duomenimis).

Skaiciais kaitomų (daiktavardiškųjų ir būdvardiškujų) įvardžių skaičių formų vartojimas pateiktas 11 lentelėje.

Iš 11 lentelės duomenų matyti, kad moksliniuose, dalykiniuose ir publicistiniuose tekstuose vienaskaitos ir daugiskaitos formų santykis yra panašus, o beletristikos tekstuose daugiau vartojama įvardžių vienaskaita. Tai, matyt, siejasi su tuo, kad pastaruosiuose tekstuose labai daug asmeninių įvardžių, o jų skaičiaus kategorija reikšmės atžvilgiu yra kitokia. Visų stilių tekstuose dviskaitos formų rasta visiškai mažai: moksliniuose ir dalykiniuose tekstuose pasitaikė vien *abu,-i* formos, publicistikoje, be *abu,-i*, dar po kartą buvo pavartota *mudu, jiedu*. Beletristikoje taip pat vyravo *abu,-i* formos, bet dar buvo ir *mudu, mudvi* 22; *judu, judvi* 7; *juodu (jiedu), jiedvi* 24.

11 lentelė. Visų įvardžių skaičių vartojimas lyginamų stilių tekstuose

Įvardžių skaičiai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vienaskaita	9689	58,20	11384	56,98	14351	61,37	23206	75,32
Daugiskaita	6887	41,37	8512	42,60	8915	38,12	7337	23,81
Dviskaita	72	0,43	83	0,42	119	0,51	268	0,87

12 lentelė. Gimininių⁹ įvardžių vienaskaitos linksnių vartojimas lyginamų stilių tekstuose

Linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Kilmininkas	3085	33,89	3266	33,05	3011	26,69	3584	21,97
Vardininkas	2466	27,09	2564	25,95	3799	33,68	6977	42,77
Galininkas	1367	15,02	1762	17,83	2180	19,33	3115	19,09
Įnagininkas	998	10,96	947	9,58	885	7,85	796	4,88
Vietininkas	673	7,39	588	5,95	632	5,60	546	3,37
Naudininkas	515	5,66	755	7,64	773	6,85	1296	7,94

Panagrinėję gimininių įvardžių linksnių formų vartojimą skirtingų stilių tekstuose (12 ir 13 lentelės), matysime, kad visų stilių tekstuose įvardžių linksniai, kaip ir

⁹ Čia neįskaičiuoti *ač, tu, abu, ... kas* ir kiti su *kas*

būdvardžių ar daiktavardžių, pagal vartojimą irgi suskyla į tas pačias grupes: dažniausių linksnių – kilmininkas, vardininkas, galininkas ir retų linksnių – įnagininkas, vietininkas ir naudininkas. Tam tikrų skirtumų pastebėsime, jei lyginsime linksnių vartojimą skirtinguose stiliuose. Pirmų dviejų stilių tekstuose dažniausias linksnis – kilmininkas, o publicistikos ir beletristikos tekstuose – vardininkas. Daugiskaitos galininko vartojimas lyginamų stilių tekstuose labiau skiriasi nei vienaskaitos. Taigi pagal dažniausių linksnių vartojimą grupuojasi moksliniai ir dalykiniai tekstai bei publicistikos ir beletristikos tekstai. Pagal retų įvardžių linksnių vartojimą nuo kitų stilių daugiau skiriasi beletristikos tekstai.

13 lentelė. **Gimininių įvardžių daugiskaitos linksnių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Kilmininkas	2665	38,58	2491	34,10	1994	28,65	1339	23,78
Vardininkas	2095	30,33	2204	30,17	2644	37,98	2348	41,70
Galininkas	965	13,97	1285	17,59	1150	16,52	1152	20,46
Įnagininkas	403	5,84	476	6,52	402	5,78	333	5,91
Vietininkas	415	6,01	308	4,22	242	3,48	100	1,78
Naudininkas	364	5,27	541	7,41	529	7,60	359	6,38

Kadangi negimininių įvardžių yra vartojama daug mažiau, jų linksnių vartojimą aptarsime tik bendrais bruožais. Visų stilių tekstuose negimininių įvardžių linksniai irgi dalijasi į tas pačias dažnų ir retų linksnių grupes. Pavyzdžiui, linksniais ir skaičiais kaitomų įvardžių dažni linksniai (vardininkas, kilmininkas ir galininkas) sudaro: moksliniuose tekstuose – 86,89%, dalykiniuose – 82,88%, publicistiniuose – 77,08% ir beletristiniuose – 77,57% (šių įvardžių yra ypač dažnas vardininkas), o tik linksniais kaitomų: moksliniuose – 81,96%, dalykiniuose – 88,65%, publicistiniuose – 85,58% ir beletristiniuose – 86,50%.

Tirtuose tekstuose įvardžiuotinių įvardžių formų rasta visiškai mažai: moksliniuose tekstuose – 0,26%, dalykiniuose – 0,17%, publicistikoje – 0,48%, beletristikoje – 0,96% visų linksniuojamų įvardžių formų.

Vardažodžiams priskiriama dar viena kalbos dalis – skaitvardis, kuris apima žodžius, žyminčius skaičius. Šiame darbe skaitvardžių tyrimas bus gana sąlyginis,

nes tirtuose tekstuose dalis skaitvardžių buvo parašyti skaičiais, o ne žodžiais¹⁰. Kaip matyti iš 1 lentelės, visų stilių tekstuose buvo rasta tik labai nedaug skaitvardžių. Jų priklausymas atitinkamam skyriui pateiktas 14 lentelėje.

14 lentelė. **Skaitvardžių vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Skaitvardžių skyriai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Kiekiniai pagrindiniai	1671	58,37	1332	47,95	2430	65,76	2260	71,20
Kiekiniai dauginiai	21	0,73	78	2,81	137	3,71	47	1,48
Kiekiniai kuopiniai	1	0,03	2	0,07	24	0,65	14	0,44
Kelintiniai	1170	40,87	1366	49,17	1104	29,88	853	26,87

Kaip matyti iš 14 lentelės, tik dalykinio stiliaus tekstuose kiekinių ir kelintinių skaitvardžių vartojama beveik vienodai, o kitų stilių tekstuose vyrauja kiekiniai pagrindiniai skaitvardžiai. Visų stilių tekstuose tarp pagrindinių kiekinių skaitvardžių didesniu dažnumu išsiskiria tik trys skaitvardžiai *vienas, -a, du, dvi, trys* (moksliniuose tekstuose šie trys skaitvardžiai sudaro 86,56%, dalykiniuose – 92,20%, publicistiniuose – 75,50% ir beletristiniuose – 77,63%). Iš kelintinių skaitvardžių dažniau vartojami tik *pirmas, -a, antras, -a* (moksliniuose tekstuose šie du skaitvardžiai sudaro 70,17%, dalykiniuose – 63,98%, publicistiniuose – 57,52% ir beletristiniuose – 39,16%).

Kalbant apie kiekinių pagrindinių giminėmis kaitomų skaitvardžių giminių vartojimą, reikia pasakyti, kad vyriškoji giminė vartojama dažniau nei moteriškoji ir užima: moksliniuose tekstuose – 62,51%, dalykiniuose – 64,53%, publicistiniuose – 64,69%, beletristiniuose – 59,81%. Taip pat kiekinių skaitvardžių vienaskaita vartojama dažniau nei daugiskaita ir sudaro: moksliniuose tekstuose – 62,51%, dalykiniuose – 64,53%, publicistiniuose – 64,69%, beletristiniuose – 59,81%. Kadangi skaitvardžių nedaug, vienaskaitos ir daugiskaitos linknių vartojimą pateikiame kartu 15 lentelėje.

¹⁰ Lingvostatistiniuose tyrimuose, taip pat ir sudarant dažninius žodynus, pagrindinis tyrimo (skaičiavimo) objektas yra tik žodžio pavartojimas.

15 lentelė. Kiekinių pagrindinių skaitvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos linksnų vartojimas lyginamų stilių tekstuose

Linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vardininkas	574	34,35	431	32,36	963	39,63	1093	48,36
Kilmininkas	461	27,59	367	27,55	571	23,50	344	15,22
Galininkas	354	21,18	315	23,65	632	26,01	592	26,19
Įnagininkas	123	7,36	121	9,08	105	4,32	121	5,35
Vietininkas	88	5,27	38	2,85	72	2,96	42	1,86
Naudininkas	71	4,25	60	4,51	87	3,58	68	3,01

Kaip rodo 15 lentelės duomenys, visų lyginamų stilių tekstuose kiekinių pagrindinių skaitvardžių linksniai irgi yra pasidaliję į pagrindinių ir šalutinių linksnų grupes. Iš pagrindinių linksnų grupės dažniausias yra vardininkas, jis ypač dažnas beletristikos tekstuose. Pagal kiekinių pagrindinių skaitvardžių linksnų vartojimą moksliniai tekstai artimesni dalykiniams, o daugiausia skiriasi beletristiniais.

Kadangi kiekinių dauginių ir kuopinių skaitvardžių¹¹ nagrinėtuose tekstuose rasta labai mažai, kiek plačiau panagrinėsime tik kelintinius skaitvardžius. Lyginamų stilių tekstuose kelintinių skaitvardžių vyriškoji giminė vartojama dažniau už moteriškąją ir sudaro: moksliniuose tekstuose – 50,53%, dalykiniuose – 49,85%, publicistiniuose – 55,62%, beletristiniuose – 55,57% (tekstuose kiek daugiau rasta bevardės giminės formų, atitinkamai: 15,30%, 10,25%, 14,86%, 6,80%; tai beveik vien formos *pirma*, *antra*). Taip pat kelintinių skaitvardžių vienaskaitos formos vartojamos daug dažniau nei daugiskaitos formos ir užima: moksliniuose tekstuose – 83,75%, dalykiniuose – 92,00%, publicistiniuose – 81,39%, beletristiniuose – 86,79%. Aptariamų skaitvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos linksnų vartojimą pateikiame 16 lentelėje.

Kaip matyti iš 16 lentelės, kelintinių skaitvardžių linksniai irgi suskyla į dvi tas pačias dažniausių ir retesnių linksnų grupes. Tačiau reikia paminėti tai, kad moksliniuose ir dalykiniuose tekstuose kelintinių skaitvardžių vietininko formų vartojimas yra priartėjęs prie galininko, o publicistikos ir beletristikos tekstuose kelintinių ir kiekinių pagrindinių skaitvardžių galininko formų vartojama daugiau nei kilmi-

¹¹ Tirtuose tekstuose iš dauginių skaitvardžių daugiausia vartojamos žodžių *dveji*, *treji*, o iš kuopinių – *trejetas* formos.

16 lentelė. **Kelintinių skaitvardžių vienaskaitos ir daugiskaitos linksnų vartojimas lyginamų stilių tekstuose**

Linksniai	Mokslinis stilius		Dalykinis stilius		Publicistinis stilius		Beletristinis stilius	
	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %	Žodžių pavartojimų skaičius	Žodžių pavartojimas %
Vardininkas	295	29,77	348	28,38	292	31,06	246	31,14
Kilmininkas	276	27,85	275	22,43	200	21,28	118	14,94
Galininkas	168	16,95	253	20,64	281	29,89	296	37,47
Vietininkas	149	15,04	250	20,39	86	9,15	65	8,23
Įnagininkas	73	7,37	62	5,06	51	5,43	36	4,56
Naudininkas	30	3,03	38	3,10	30	3,19	29	3,67

ninko. Tai beveik vien formos *vieną, pirmą, antrą*, kurios dažniausiai buvo pavartotos prie laiko galininkų: *vieną dieną, vieną kartą, pirmą dieną, pirmus metus, antrą kartą* ir pan. Pagal šių skaitvardžių linksnų vartojimą moksliniai tekstai artimesni dalykiniams, o publicistiniai – beletristiniams.

Taigi išsamiai aptarus visų gramatinių vardažodžių formų vartojimą skirtingų stilių tekstuose, matyti, į ką pagrindinį dėmesį turėtų kreipti tie specialistai, kurie aiškinasi automatinio atpažinimo, automatinio vertimo, tam tikrų kalbos vienetų kodavimo atitinkamais ženklais klausimus ar kitus panašius su tuo susijusius dalykus. Šiais rezultatais galima remtis ir mokant ar mokantis lietuvių kalbos.

IČVADOS

1. Vardažodžiai ir įvardžiai moksliniuose, dalykiniuose, publicistiniuose ir beletristiniuose tekstuose atitinkamai užima 63,34%, 62,34%, 56,54% ir 48,25%; tai daugiausia lemia daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas.

2. Lyginamų stilių tekstuose dažniausiai vartojama kalbos dalis – daiktavardis, t. y. šių tekstams būdinga daiktavardiška kalba. Beletristikoje daiktavardžių gerokai mažiau nei dalykiniuose ar moksliniuose stilių tekstuose, o publicistikos tekstai šiuo požiūriu užima tarsi tarpinę padėtį.

3. Būdvardžių vartojimas tekstuose skiriasi, jų daugiausia moksliniuose tekstuose, o mažiausia beletristikoje.

4. Įvardžių, atvirkščiai negu daiktavardžių ar būdvardžių, mažiausiai vartojama moksliniuose tekstuose ir beveik dukart daugiau beletristikos tekstuose.

5. Lyginamų stilių tekstuose vyriškosios giminės formos vartojamos dažniau nei moteriškosios giminės formos, be to, giminės formų vartojimas visų stilių tekstuose skiriasi nedaug, išskyrus būdvardžių bevardės giminės formas.

5. Visų keturių stilių tekstuose vienaskaitos formos vartojamos dažniau už daugiskaitos formas. Šių formų vartojimas tiriamų stilių tekstuose mažai skiriasi, nebent galima paminėti, kad būdvardžių ir įvardžių vienaskaita kiek dažnesnė beletristikoje.

6. Lyginamų stilių tekstuose vardažodžių linksniai (išskyrus šauksmininką) pagal vartojimo dažnį pasiskirsto į pagrindinę (kilmininko, vardininko, galininko) ir periferinę (vietininko, įnagininko ir naudininko) grupes. Tačiau konkrečių linksnių vartojimas nagrinėjamų stilių tekstuose skiriasi. Daugiausia skiriasi vardažodžių (išskyrus tik kelintinius skaitvardžius) vardininko ir kilmininko linksnių vartojimas beletristikos tekstuose.

7. Visų aptartų kalbos dalių gramatinių formų vartojimo požiūriu moksliniai ir dalykiniai tekstai yra artimiausi, nuo jų labiausiai nutolusi beletristika, o publicistika užima tarpinę padėtį.

Gauta 2005 05 09

Literatūra

1. Bitinienė A. Mokslinio stiliaus morfologinės ypatybės. *Terminologija*. Vilnius. 1995. Nr. 2. P. 11–19.
2. Grumadienė L., Žilinskienė V. *Dažninis dabartinės rašomosios lietuvių kalbos žodynas: mažėjančio dažnio tvarka*, Vilnius: Mokslo aidai, 1997. XXXIV, 396 p.
3. Grumadienė L., Žilinskienė V. *Dažninis dabartinės rašomosios lietuvių kalbos žodynas: mokslinis stilius, dalykinis stilius, publicistinis stilius, beletristinis stilius*. 1996 (kompiuteriniai variantai).
4. Žilinskienė V. Daiktavardžio ir jo gramatinių formų vartojimas lietuvių kalbos stiluose. *Kalbos istorijos ir dialektologijos problemos*. Vilnius. 2005. T. 1. P. 00–00.
5. Žilinskienė V. Gramatinių formų vartojimas lietuvių kalbos beletristiniame stiluje. *Lituanistica*. Vilnius. 2003. Nr. 3(55). P. 75–84.
6. Žilinskienė V. Gramatinių formų vartojimas lietuvių kalbos moksliniame stiluje. *Acta linguistica lithuanica*. Vilnius. 2002. T. XLVI. P. 173–183.
7. Žilinskienė V. Lietuvių kalbos morfologijos formos dalykinio ir publicistinio stilių duomenimis. *Lituanistica*. Vilnius. 2002. Nr. 1(49). P. 106–116.
8. Žilinskienė V. Dažniausios administracinio lietuvių kalbos stiliaus tekstų priesagos. *Specialybės kalba: sistema ir vartoseną: mokslinės konferencijos darbai*. Vilnius. 2004. P. 135–142.

Vida Žilinskienė

THE USAGE OF NOMINALS AND THEIR GRAMMATICAL FORMS IN LITHUANIAN LANGUAGE STYLES

Summary

The aim of the study was to compare the usage of nominals and their grammatical forms in the texts of scientific, professional, journalese and fiction styles of Lithuanian language

and to discuss differences and similarities of their usage as only a comparison may best of all reveal the real situation. Such comparison is certainly correct, as it was carried out on the basis of computerised iterative dictionaries of scientific, professional, journalese and fiction styles (Grumadiene, Žilinskiene 1996) compiled using the same methods and the same amount (300 000) of words in the texts published during 1990–1995 in Lithuania. The following conclusions have been drawn:

Nominals in the texts of scientific, professional, journalese and fiction styles, respectively, comprise 63.34%, 62.34%, 56.54% and 48.25%; this is mainly determined by the usage of nouns and adjectives.

The most frequently used part of speech in the texts of comparative styles is the noun. There are less nouns in fiction than in the texts of professional or scientific styles, and journalese texts in this respect take an intermediate position.

The usage of adjectives in the texts differs. Most frequently adjectives are used in scientific style and least in fiction texts.

Pronouns, in contrast to nouns and adjectives, are least used in scientific texts and almost twice more often in fiction.

In all the texts, forms of masculine gender of all nominals are more frequent than feminine ones. The usage of gender forms in the texts of all styles differs slightly, except the neuter gender forms of adjectives.

In the texts of all the four styles, singular forms of all nominals are more frequent than plural ones. The usage of these forms slightly differs in the texts of different styles, except that singular forms of adjectives and pronouns are slightly more frequent in fiction.

Cases of all nominals in the texts of all the styles (except vocative) according to the usage rate fall into two groups: main (genitive, nominative, accusative) and peripheral (locative, instrumental and dative). However, the usage of specific cases in the texts of comparative styles differs. Most of all differs the usage of the nominative and genitive cases of all nominals (except ordinal numerals) in the texts of fiction style.

According to the usage of the discussed grammatical forms of all parts of speech, scientific and professional texts exhibit little difference, the more distinct being the fiction style, and journalese takes an intermediate position.